

Вознюк К. Теоретичні засади дослідження життєвих стратегій користувачів соціальних мереж. *Актуальні проблеми особистісного зростання* : Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир, 13 травня 2021 р.). Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021. С. 49-52.

Вознюк Ксенія Дмитрівна

магістрантка спеціальності «Психологія»

Науковий керівник:

Пирог Г. В., кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Актуальність теми дослідження обумовлена зростаючою роллю нових інформаційних і комунікаційних технологій, які трансформують структуру соціальної взаємодії на макро-, мезо і мікрорівнях. Нові медіа являють собою принципово нову галузь конструювання, відтворення і організації соціальних відносин.

Виникнення і розвиток інформаційного середовища істотно вплинули на трансформацію системи цінностей суспільства в цілому і життєвих стратегій сучасної людини зокрема. Впровадження нових технологій торкнулося, в першу чергу, соціальної, економічної та культурної підсистеми суспільства, що задовольняють основні потреби людини. Практично всі життєві процеси сьогодні мають онлайн форму: люди знайомляться, спілкуються в чатах і месенджерах, грають в ігри, продають і купують, укладають угоди, ведуть

наукову діяльність, дивляться кіно тощо. Неосяжний віртуальний простір з кожним днем приваблює все більше і більше людей.

Таким чином, сучасний суспільний розвиток, що супроводжується культурним плюралізмом і масовим поширенням мережі Інтернет, безпосередньо вплинув на формування ціннісно-сміслового змісту сучасних життєвих стратегій. Проблема змісту сучасних життєвих стратегій, їх динаміки стає актуальною особливо в умовах соціально-економічної і духовно-культурної кризи сучасного суспільства, що супроводжується переоцінкою цінностей, насадженням цінностей гедонізму і споживацтва.

На сьогоднішній день існує чимало точок зору на перспективи розвитку соціальних мереж, і ці перспективи залежать від цільової аудиторії, на яку вони орієнтовані.

На думку Р.А. Бурко, життєві стратегії – ідеальні утворення, які символічно опосередковані і виходять за своїм впливом за межі свідомості, її орієнтири і пріоритети, що реалізуються в поведінці людини [2, с. 607]. Життєві стратегії можна охарактеризувати як динамічну систему уявлень особистості про формування життєдіяльності за допомогою відповідних способів і ресурсів.

Вибір життєвих стратегій залежить від соціально-економічного стану суспільства, рівня розвитку культури, належності до певної соціальної групи, впливу традицій, ідеалів і цінностей, домінуючих в суспільстві в певний історичний період часу. Найважливішими факторами формування життєвих стратегій особистості є характеристики її освітнього і соціального капіталу.

Вивчення життєвих стратегій зачіпає вивчення так званих «життєвих ситуацій», в зв'язку з чим ми будемо мати на увазі, що кожен конкретний період життєвого шляху характеризується конкретною ситуацією, межі якої визначаються з одного боку історією життєвого шляху, а з іншого боку – сукупністю безпосередніх об'єктивних і суб'єктивних («внутрішніх») умов життєдіяльності в певний конкретний період часу.

Тобто життєві стратегії зароджуються на перетині об'єктивної і суб'єктивної реальності, а саме в сфері інтерсуб'єктивності. Таким чином, вони включають в себе як ідеальні уявлення індивіда, так і його об'єктивну діяльність, а також вплив соціальних чинників на ці уявлення і діяльність [5, с. 31].

Інтернет, надаючи людині можливості для задоволення багатьох потреб, перетворився з простої безлічі пов'язаних мережею комп'ютерів в співтовариство людей, що співвідносять свою поведінку з певними правилами і законами віртуального простору. Віртуальне середовище стає реальною сферою діяльності, важливою частиною життя індивіда, змінюючи багато в самій людині – стиль, спосіб життя, звички, коло інтересів і спілкування, а також її життєву стратегію. Основним завданням Інтернету є репрезентація простору повсякденності, тому що Інтернет здатний не тільки реалізовувати завдання соціалізації, але і наділяти явища і феномени суспільного життя певним статусом, значимістю, престижем. Грамотне використання ресурсів кіберпростору надає людині перевагу перед тими, хто не використовує або слабо використовує його ресурси, інтернет-середовище стає одним з найважливіших факторів соціалізації сучасної людини, а кіберсоціалізація – найважливішим сучасним видом соціалізації.

На сьогоднішній день неможливо уявити формування системи цінностей і життєвих стратегій суспільства поза масової комунікації. В умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій проблемним полем ціннісних трансформацій виступає перехідне суспільство, в якому відбувається зміна колишніх соціально-психологічних установок індивіда щодо політики, економіки, культури, моралі та ін.

Трансформація життєвих стратегій відбувається під інтенсивним впливом інформації, яка руйнує моральні цінності і культивують індивідуалістичні ідеали. Стан суспільства на сьогоднішній день характеризується гострою кризою інформаційної культури, яка провокується

значним переважанням в нових медіа деструктивних публікацій над конструктивними і нейтральними.

Можна припустити, що вибір життєвих стратегій особистості залежить також від статі, віку, національності, соціального стану та інших соціально значущих ознак.

Життєві стратегії можна класифікувати за різними підставами, але в цілому їх можна диференціювати на кілька основних типів: стратегії самореалізації, стратегії досягнення успіху і повсякденні (звичайні) стратегії. Життєві стратегії можна уявити як динамічну систему уявлень особистості про майбутнє життя, яка реалізується в повсякденній поведінці за допомогою відповідних способів і ресурсів.

Стан суспільства на сьогоднішній день характеризується гострою кризою інформаційної культури, яка провокується значним переважанням в нових медіа деструктивних публікацій над конструктивними і нейтральними. Найбільший вплив на молодь надає інформація в соціальних мережах. Життєві стратегії не є статичним конструктом. Вони знаходяться під впливом часу, в якому живе те чи інше покоління.

Сайти соціальних мереж допомагають користувачам в самореалізації, «самопрезентації».

Таким чином, життєва стратегія в узагальненому сенсі – це регулярне приведення у відповідність свою особистість та індивідуальний спосіб життя. Життєва стратегія полягає в способах перетворень, змінах кондицій життя відповідно до ціннісних установок особистості.

Стратегічний життєвий план – це форма конструктивної організації та активного усвідомлення власного майбутнього [6, с. 211]. Це не тільки сукупність життєвих планів (створення сім'ї, створення кар'єри, народження дітей); життєва стратегія наповнена індивідуально-особистісним змістом – тобто тим, чим саме людина хоче висловити саму себе. Типологічні особливості індивіда є стійкою внутрішньою основою стратегії життя, а до зовнішніх основ стратегії життя відносяться громадські умови. Стратегія

виробляється у людини на основі розуміння нею механізму свого особистісного зв'язку з суспільством. В такому сенсі стратегія життя – це соціально зумовлена система орієнтацій особистості на довготривалу перспективу. Життєва стратегія завжди є результатом конкретного соціального досвіду людей, які існують в єдиному соціокультурному просторі.

На наш погляд, в структурі життєвої стратегії досить складно емпірично розмежувати фактори свідомості і поведінки (це швидше аналітичне припущення). Так, всі поведінкові прояви в рамках життєвої стратегії мають відносно усвідомлений характер (нерефлексуєме, автоматизоване поводження сюди не входить). Це зумовлено тим, що життєва стратегія лежить в області визначення мети та ціледосягнення особистості, тобто має раціональну природу.

Отже, життєві стратегії характеризують певний рівень самосвідомості, а також є способом реалізації суб'єктності особистості. На наш погляд, основу життєвої стратегії складають два процеси, які визначають вектор самореалізації особистості: постановка цілей та їх досягнення.

Література:

1. Бурко Р. А., Терешина Т. В. Соціальні мережі в сучасному суспільстві. *Молодий вчений*. 2014. №7. С. 607-608.
2. Пирог Г. В., Пирог О. В. Психологічний аналіз форм відображення процесу мислення в соціальних мережах. *Наука і освіта*. 2017. № 7. С. 50-57.
3. Пирог Г., Мельник О. Особливості смисложиттєвих орієнтацій користувачів соціальних мереж раннього дорослого віку. *Прикладні аспекти психології особистісного зростання: збірник наукових праць студентів та викладачів*. Випуск 2. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2017. С. 30-35.
4. Тульчинський Г. Л., Лисенкова А.А. Постінформаційне суспільство, недовіра і нові ідентичності. *Питання культурології*. 2015. №10. С. 30-35.